

Бирачко право и избори

Стеван Поповић III₈
Јелена Чакаревић III₈

Демократија у Старој Грчкој

- ▶ Атинска држава се сматра првим примером система који одговара неким данашњим описима демократске власти
- ▶ У овој држави је само 16% укупног становништва имало право гласа. Жене, робови и странци нису имали то право
- ▶ У Старој Атини гласањем одлуке су се доносиле изравно, уместо да су се бирали представници као у данашњој демократији

Бирачко право

- Бирачко право је субјективно право грађана одређене државе да на изборима дају глас за одређеног кандидата, што такође даје право да и буду кандидати на изборима
- Ово је скуп одређених права
- Пошто се ово сматра једним од основних политичких права грађана у сувереним демократским државама, темељна начела за остваривање овог права су прописана уставом и такође су детаљно разрађена у изборним законима

► Врсте бирачких права

- Активно бирачко право – ово право је право грађана да бира своје представнике у представничким тела
- Пасивно бирачко право- право грађанина да и сам буде изабран у представничко тело
- Опште бирачко право – сви пунолетни грађани имају право гласа без обзира на разлике које постоје међу њима у класном, економском, расном, националном и другом погледу
- Једнако бирачко право – сваки глас сваког бирача има једнаку вредност, а она се остварује тако што сваки бирач има само један глас на истим изборима
- Непосредно бирачко право – бирачи непосредно тј. лично и својеволјно бирају своје представнике

- Устав Републике Србије, Члан 52.

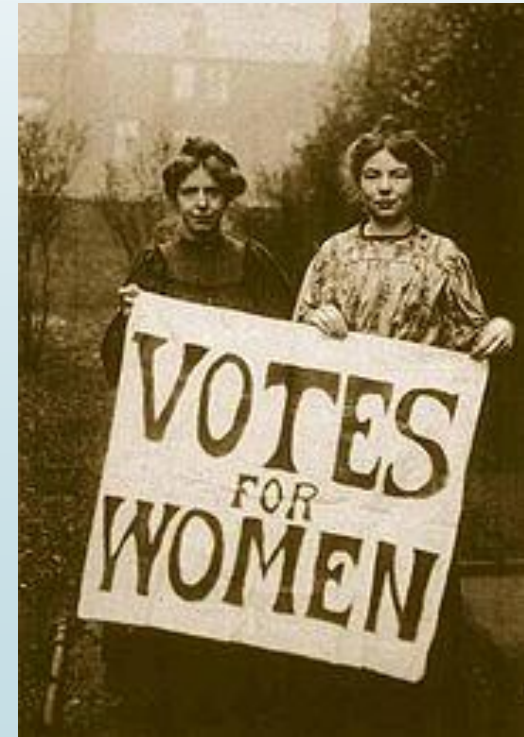
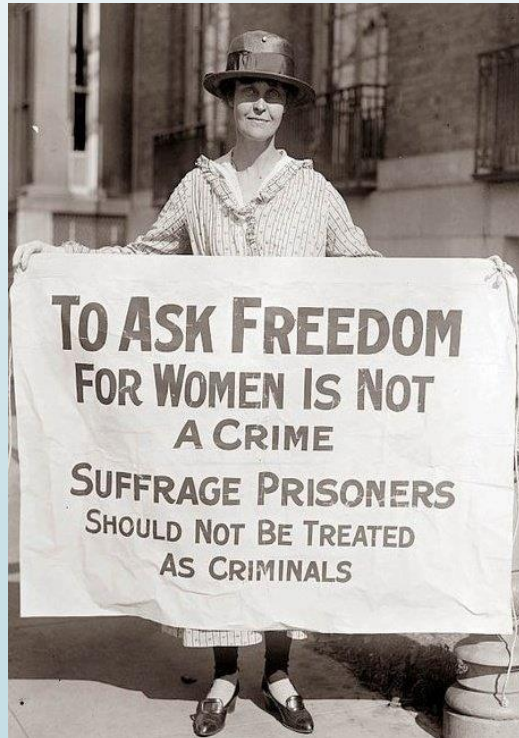
- Изборно право

Сваки пунолетан, пословно способан грађанин Републике Србије има право да бира и да буде биран. Изборно право је опште и једнако, избори су слободни и непосредни, а гласање је тајно и лично. Изборно право ужива правну заштиту у складу са законом.

Право жена

- ▶ Право гласа жена уведено је у различитим периодима у различитим земљама широм света (негде чак и пре општег права гласа)
- ▶ Прва држава која је женама дала право гласа је Нови Зеланд и то 1893. године

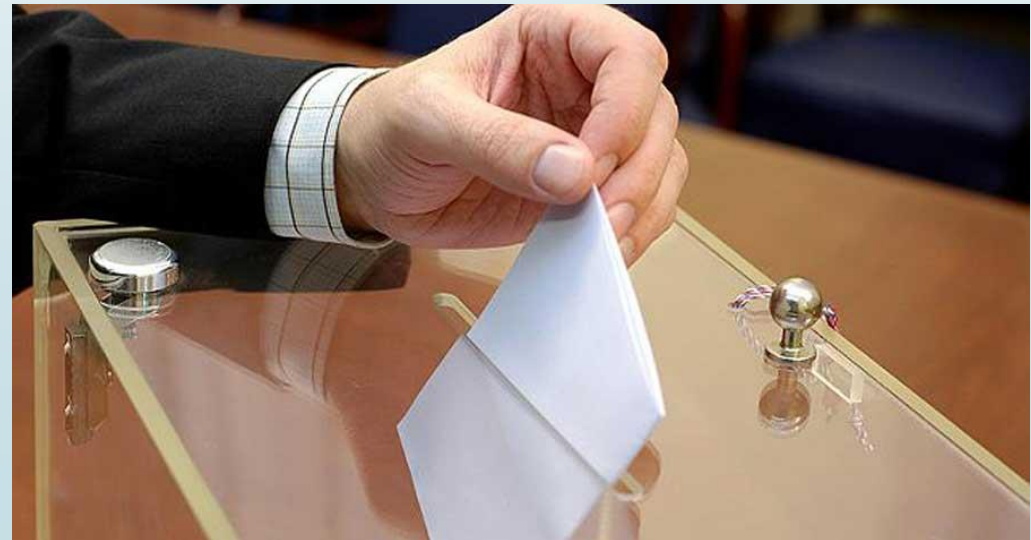

- Неке жене су чак 1720-тих година имале право гласа у Шведској
- На територији САД, право гласа жена увођено је постепено све до краја Првог светског рата
- У већини држава као и Југославији жене су се након Другог светског рата избориле за боље друштвене положаје и право гласа
- У Титовој Југославији право гласа жена је проглашено 11. августа 1945. године
- У XXI веку када су у већини света жене успеле да се изборе за право гласа долази до све већих успеха и у мањим афричким и азијским државама

Избори

- Избори су поступак којим народ поверава обављање политичке власти представничком телу, а у многим савременим демократским државама и председника државе, који онда представљају суверену вољу народа.
- Избори су због тога темељ легитимитета целог система државне власти.

- Избори су механизам модерне демократије да изабере чланове свог парламента, негде и извршну власт, а понегде и чланове судске власти
- Избори се одвијају на државном и локалном нивоу
- На државном нивоу бирају се чланови државног парламента као и врховно представничко тело
- На локалном нивоу бирају се чланови локалног тела (општинске скупштине), као и други представници (градоначелник).

-
- ▶ Већина савремених демократских система зна за више врста избора
    - ▶ Председнички избори – избори на којима се бира будући председник државе
    - ▶ Општи избори – избори за врховне или најважније органе власти у држави.
    - ▶ Прелиминарни избори – избори на којима се бирају кандидати који ће се у име одређене политичке странке или групе грађана такмичити на редовним изборима
    - ▶ Допунски избори – избори који се одржавају изван уобичајеног или редовног термина за одржавање, а чија је улога отклањање штетних последица које су изазване непредвиђеним догађајима
    - ▶ Локални избори - избори који се у држави одржавају да би се изабрала представничка тела на нижим јединицама локалне самоуправе

► Карактеристике избора су:

- Бирачко право
- Номинација – у парламентарним демократијама је за кандидатуру осове за јавну функцију потребно проћи одређену процедуру, која је регулисана законима.
- Изборни систем – ово представља скуп процедура и правила чији је циљ гласове претворити у одређену политичку одлуку.
- Распоред избора – већина држава у својим уставима има тачно одређено трајање мандата за биране функционере. Избори се понекад могу због разних разлога одржати пре зеказаног рока и тада су у питању превремени избори.
- Изборне кампање – пре избора кандидати и њихове странке покушавају на разне начине уверити бираче да им дају глас. Те активности спадају у изборну кампању. Изборна кампања би требала имати свој циљ, који ће даље да буде општа стратегија тог кандидата.
- Потешкоће – иако се у већини држава одржавају избори, суочени смо да већина не одговара слободним и поштеним изборима. Ту наилазимо на законе према којима власт или поједина странка тј. њен кандидат се доводи у повлашћени положај. Такође се пролази кроз манипулације народа и фалсификовање изборних резултата.

- Устав Републике Србије, Члан 108.

- Референдум

На захтев већине свих народних посланика или најмање 100.000 бирача Народна Скупштина расписује референдум о питању из своје надлежности, у складу са Уставом и законом. Предмет референдума не могу бити обавезе које произилазе из међународних уговора, закони који се односе на људска и мањинска права и слободе, порески и други финансијски закони, буџет и завршни рачун, увођење ванредног стања и амнестија, као ни питања која се тичу изборних надлежности Народне скупштине.

- Референдум је облик непосредне демократије, тј. облик непосредног учешћа грађана у вршењу државне власти и доношења политичких одлука. Путем референдума грађани се изјашњавају (непосредно и тајно) да ли су за или против одређеног закона, акта, политичке или друге одлуке које су већ донесене или се њихово доношење планира.

► Устав Републике Србије, Члан 114.

► Избор

Председник Републике Србије бира се на непосредним изборима, тајним гласањем, у складу са законом.

Изборе за председника Републике расписује председник Народне скупштине 90 дана пре истека мандата председника Републике, тако да се избори окончају у наредних 60 дана, у складу са законом.

Приликом ступања на дужност, председник Републике, пред Народном скупштином полаже заклетву која гласи:

„Заклињем се да ћу све своје снаге посветити очувању суверености и целине територије Републике Србије, укључујући и Косово и Метохију као њен саставни део, као и остваривању људских и мањинских права и слобода, поштовању и одбрани Устава и закона, очувању мира и благостања свих грађана Републике Србије и да ћу свесно и одговорно испуњавати све своје дужности“

Хвала на пажњи!